

RHAN 4 – RHEOLAU GWEITHDREFN

RHEOLAU'R WEITHDREFN CABINET

1 Swyddogaethau Gweithredol

1.1 Penderfyniadau Gweithredol

Mae Rhan 3 y Cyfansoddiad yn nodi'r ddarpariaeth a wneir mewn perthynas â dyrannu unrhyw swyddogaethau sy'n gyfrifoldeb i'r weithrediaeth ymhlith y personau canlynol: (a) y Cabinet, (b) unrhyw aelod o'r Cabinet, (c) unrhyw un o bwyllgorau'r Cabinet, a (d) unrhyw un o swyddogion yr awdurdod.

Pan fo dyraniad o'r fath wedi'i wneud, caiff y corff neu'r person y dyrannwyd swyddogaeth iddo yn unol â'r ddarpariaeth honno, gyflawni'r swyddogaeth honno neu y caniateir ei awdurdodi i wneud trefniadau ar gyfer cyflawni'r swyddogaethau hynny.

1.2 Dirprwyo Swyddogaethau Gweithredol

I'r graddau y bo gan yr Arweinydd, y Cabinet, pwyllgor y Cabinet neu aelod o'r Cabinet awdurdod i wneud trefniadau i arfer Swyddogaethau Gweithredol, mewn unrhyw achos bydd y person neu'r corff yn cael cyngor gan y Prif Weithredwr, y Swyddog Monitro a'r Swyddog Adran 151 cyn cyflawni ei awdurdod. Rhaid i unrhyw drefniadau a wneir gan y Cabinet, pwyllgor y Cabinet neu aelod o'r Cabinet i gyflawni Swyddogaethau Gweithredol y gallent gael eu cyflawni ganddo wneud hynny'n ysgrifenedig a nodi enw'r person all gyflawni'r swyddogaeth honno, natur a helaethrwydd unrhyw ddirprwyaeth ac unrhyw gyfyngiad ar ei harfer. Rhaid dosbarthu copi o'r ddogfen sy'n cynnwys trefniadau o'r fath gan neu ar ran y person neu'r corff sy'n gwneud y cyfryw drefniadau i'r swyddog priodol cyn i'r trefniadau ddod i rym. Bydd unrhyw ddogfen sy'n cynnwys trefniadau o'r fath a roddir i'r swyddog perthnasol ar gael i'w harolygu'n gyhoeddus.

1.3 Newidiadau i'r trefniadau ar gyfer dirprwyo Swyddogaethau Gweithredol

(a) Gall person neu gorff a wnaeth drefniadau i gyflawni unrhyw Swyddogaethau Gweithredol yn unol â pharagraff 1.2 uchod ddiwygio'r trefniadau ar unrhyw bryd. I wneud hynny rhaid i berson neu gorff roi rhybudd ysgrifenedig i'r swyddog priodol ac i'r person neu gorff a awdurdodwyd gan y cyfryw drefniadau i gyflawni'r Swyddogaethau Gweithredol perthnasol. Rhaid i'r hysbysiad nodi i ba raddau y diwygiwyd y trefniadau a ph'un a ai yw'n cynnwys tynnu'n ôl dirprwyaeth gan unrhyw berson neu gorff. Bydd unrhyw hysbysiad a roddir i'r swyddog priodol dan y paragraff hwn ar gael i'w arolygu'n gyhoeddus.

(b) Pan fo person neu gorff yn ceisio tynnu dirprwyaeth yn ôl o bwyllgor, ystyrir bod rhybudd wedi'i roi i'r pwyllgor hwnnw pan fo wedi'i gyflwyno i'r cadeirydd.

1.4 **Gwrthdaro Buddiannau**

- (a) Bydd unrhyw gorff neu berson sydd â phŵer i gyflawni Swyddogaeth Weithredol a bo ganddo fuddiant personol mewn mater i'w benderfynu arno'n gweithredu'n unol â'r Cod Ymddygiad a nodir yn Rhan 5 y Cyfansoddiad hwn.
- (b) Os nad oes modd cyflawni Swyddogaeth Weithredol dan unrhyw drefniadau a wneir yn unol â pharagraff 1.2 uchod o ganlyniad i fuddiant personol, gwnaiff y person neu'r corff a ddirprwyodd y swyddogaeth y penderfyniad, neu caiff y mater ei gyfeirio i'r Cabinet er penderfyniad.

1.5 **Penderfyniadau'r Cabinet**

- (a) Caiff Penderfyniadau Gweithredol a ddyrannwyd neu a ddirprwywyd i'r Cabinet eu gwneud mewn cyfarfod a ymgynullir yn unol â'r Rheolau Gweithdrefn Mynediad i Wybodaeth.
- (b) Lle dyrennir neu y dirprwyir Penderfyniadau Gweithredol i bwyllgor y Cabinet, bydd y rheolau'r un fath â'r rhai sy'n berthnasol i benderfyniadau a wneir gan y Cyngor.
- (c) Caiff Penderfyniadau Gweithredol a ddyrannwyd neu a ddirprwywyd i Aelodau Cabinet unigol eu gwneud yn unol â Rheolau'r Weithdrefn Cabinet.

1.6 **Cyfarfodydd y Cabinet**

- (a) Bydd y Cabinet yn cwrdd ar amseroedd a dyddiadau ac mewn lleoedd wedi'u cytuno gan y Cabinet. Bydd man cyfarfod yn cynnwys darpariaeth sy'n galluogi i gyfarfodydd gael eu mynychu o bell gan bersonau nad ydynt yn yr un lle ffisegol, yn unol â Pholisi Cyfarfodydd Aml-Leoliad y Cyngor.
- (b) Gall y sawl a restrir isod ofyn i'r swyddog priodol alw cyfarfodydd Cabinet yn ogystal â'r sawl a gytunwyd gan y Cabinet:
 - (i) yr Arweinydd;
 - (ii) y Prif Weithredwr;
 - (iii) y Swyddog Monitro;
 - (iv) Swyddog Adran 151;
 - (v) unrhyw dri aelod o'r Cabinet.
- (c) Rhaid i unrhyw gais a gyflwynir yn unol â'r paragraff hwn fod yn ysgrifenedig, rhaid nodi'r busnes i'w drafod yn y cyfarfod a rhaid iddo gael ei ategu gan gopi o unrhyw adroddiad i'r cyfarfod.

- (d) Bydd cyfarfodydd Cabinet yn gyffredinol yn cael eu cynnal yn gyhoeddus yn unol â darpariaethau'r Rheolau Gweithdrefn Mynediad i Wybodaeth.
- (e) Bydd gan Gyngorydd sy'n Arweinydd grŵp gwleidyddol yn unol â Rheoliadau Llywodraeth Leol (Pwyllgorau a Grwpiau Gwleidyddol) 1990 yn cael yr hawl (a'r hawl honno i'w harfer yn rhesymol ac nid mewn ffordd sy'n ymyrryd â chyflawni busnes yn briodol) i siarad ar fater polisi cysylltiedig mewn unrhyw gyfarfod o'r Cabinet neu bwyllgor y Cabinet er nad yw'n aelod o'r Cabinet neu bwyllgor y Cabinet, fel y bo'r achos. Yn absenoldeb Arweinydd grŵp gwleidyddol o'r fath, gall y Cyngorydd sy'n ddirprwy i'r Arweinydd arfer yr hawl hon. Ni ellir arfer yr hawl hon yn yr achosion canlynol:
- (i) pan fo angen i'r Cyngorydd ddatgan buddiant a thynnu'n ôl o'r cyfarfod dan y Cod Ymddygiad Aelodau;
 - (ii) pan fo'r Cabinet neu unrhyw bwyllgor o'r Cabinet sy'n arfer swyddogaeth rannol farnwrol wedi gofyn i aelodau'r cyhoedd a'r pleidleisiau dynnu'n ôl wrth iddynt drafod cyn dod i benderfyniad;
 - (iii) pan fo'r Swyddog Monitro neu ei gynrychiolydd yn rhoi gwybod, fel mater o gyfraith neu i ddiogelu buddiant y Cyngor, y dylai'r rheiny nad ydynt yn aelodau'r Cabinet neu bwyllgor y Cabinet (fel y bo'r achos) yn gadael;
- (f) Ni fydd unrhyw beth yn y rheol hon yn atal Cadeirydd y cyfarfod rhag arfer ei bwerau i sicrhau y cynhelir y cyfarfod mewn modd priodol

1.7 Cworwm

- (a) Cworwm cyfarfod Cabinet fydd tri.
- (b) Pan fydd mwy nag un Aelod o'r Cabinet sy'n Rhannu Swyddi (aelodau o'r Cabinet sydd wedi'u hethol neu eu penodi i rannu'r un swydd) yn bresennol yn rhinwedd eu swydd fel aelod o'r weithrediaeth, dim ond fel un person y maent yn cyfrif at y diben o benderfynu a yw'r cyfarfod yn gworwm.

2 CYNNAL CYFARFODYDD CABINET

2.1 Cadeirio'r Cyfarfod

Os yw'r Arweinydd yn bresennol bydd yn cadeirio cyfarfod y Cabinet. Yn ei absenoldeb, bydd yr Aelod Cabinet a benodir gan yr Arweinydd i gadeirio cyfarfodydd y Cabinet yn ei absenoldeb yn llywyddu. Yn ei absenoldeb, bydd person a ddewisir gan y sawl sy'n bresennol yn llywyddu.

2.2 Presenoldeb

- (a) Ystyrir bod aelodau'n bresennol mewn cyfarfod lle maent yn mynychu'r cyfarfod hwnnw naill ai'n gorfforol yn y man a bennir ar agenda'r cyfarfod

neu drwy ddulliau o bell, sy'n galluogi pobl nad ydynt yn yr un lle i siarad â'i gilydd a chael eu clywed gan ei gilydd.

- (b) Mae cyfarfodydd y Cabinet yn gyffredinol agored i unrhyw un sy'n dymuno mynychu'n unol â'r Rheolau Gweithdrefn Mynediad i Wybodaeth.
- (c) Yn amodol ar baragraff (d) isod dim ond Aelodau'r Cabinet (gan gynnwys rhai sy'n rhannu swydd), Cynorthwyr y Cabinet, cyflogaion neu bobl a ofynnwyd i roi cyngor i'r Cabinet neu sydd â dyletswydd i wneud hynny neu bobl eraill a ofynnir gan y Cabinet i wneud all siarad mewn cyfarfod Cabinet.
- (d) Gall Cynghorydd fynychu unrhyw gyfarfod o'r Cabinet neu bwyllgor Cabinet (p'un ai a yw'n aelod o'r Cabinet neu bwyllgor y Cabinet ai peidio) a gyda chaniatâd y cadeirydd siarad ond ni all bleidleisio ac eithrio'n yr achosion canlynol:
 - (i) pan fo angen i'r Cynghorydd ddatgan buddiant a thynnu'n ôl o'r cyfarfod dan y Cod Ymddygiad;
 - (ii) pan fo'r Cabinet neu bwyllgor o'r Cabinet (fel y gallai'r achos fod) yn arfer swyddogaethau o natur rannol farnwrol a'i fod wedi gofyn i aelodau'r cyhoedd a'r pleidiau adael wrth iddynt drafod cyn gwneud penderfyniad;
 - (iii) pan fo'r Cyfarwyddwr Llywodraethu a Gwasanaethau Cyfreithiol neu ei gynrychiolydd yn rhoi cyngor ei fod yn fater o gyfraith dylai'r sawl nad ydynt yn aelodau'r Cabinet neu bwyllgor y Cabinet (fel y bo'r achos) adael.

2.3 **Busnes**

- (a) Ymhob cyfarfod o'r Cabinet caiff y busnes canlynol ei gynnal:
 - (i) ystyried y cofnodion yn y cyfarfod diwethaf;
 - (ii) datgan buddiannau, os oes rhai;
 - (iii) materion a gyfeiriwyd at y Cabinet (p'un ai gan Bwyllgor Craffu neu'r Cyngor) i'w hailystyried gan y Cabinet yn unol â'r darpariaethau yn Rheolau'r Weithdrefn Craffu neu Reolau Gweithdrefn y Fframwaith Cyllideb a Pholisi;
 - (iv) ystyried adroddiadau gan Bwyllgorau Craffu;
 - (v) materion eraill a nodir yn yr agenda i'r cyfarfod;
 - (vi) eithrio'r cyhoedd i ystyried unrhyw eitem yn unol â'r Rheolau Gweithdrefn Mynediad i Wybodaeth; ac
 - (vii) unrhyw fater y dylid ei ystyried yn y cyfarfod fel mater brys ym marn y Cadeirydd drwy amgylchiadau arbennig neu ofyniad cyfreithiol.

- (c) Caiff busnes y Cabinet yn y dyfodol ei nodi yn y Blaengynllun i'w gyhoeddi bob mis.

2.4 Ymgynghoriad

Bydd yr holl adroddiadau sy'n ymwneud â materion Penderfyniad Gweithredol yn cynnwys gwybodaeth am natur a helaethrwydd unrhyw ymgynghoriad â rhanddeiliaid (gan gynnwys Cyngorwyr) a Phwyllgorau Craffu perthnasol, a chanlyniad yr ymgynghoriad hwnnw. Bydd lefel yr ymgynghoriad yn briodol i natur y mater sydd dan ystyriaeth

2.5 Agenda

- (a) Gall unrhyw aelod o'r Cabinet hysbysu Swyddog y dymuna i fater neu eitem busnes sy'n berthnasol i swyddogaethau'r weithrediaeth gael ei gynnwys ar yr agenda i gyfarfod y Cabinet. Pan ddaw cais o'r fath i law bydd y swyddog priodol yn cynnwys mater neu eitem o'r fath ar yr agenda addas nesaf.
- (b) Gall y Prif Weithredwr, y Swyddog Monitro a/neu'r Swyddog Adran 151, wrth gyflawni eu dyletswyddau statudol, ei gwneud yn ofynnol i eitem gael ei chynnwys ar agenda cyfarfod y Cabinet a chael yr eitem wedi'i thrafod. Mewn amgylchiadau eraill, pan fod unrhyw ddau o blith y Prif Weithredwr, y Swyddog Adran 151 a'r Swyddog Monitro o'r farn bod angen i gyfarfod y Cabinet ystyried mater y mae angen penderfyniad arno, gallant yn unol â'u dyletswyddau statudol, ei gwneud yn ofynnol ar y cyd i'r eitem gael ei chynnwys ar agenda cyfarfod y Cabinet ac i'r eitem gael ei thrafod.
- (c) Bydd eitem sefydlog ar agenda pob cyfarfod Cabinet o ran materion a gyfeirir gan y Pwyllgorau Craffu.

Bydd yr agenda ar gyfer unrhyw gyfarfod perthnasol yn cynnwys eitemau a benderfynir dan yr uchod, onid yw'n ofynnol fel arall gan y gyfraith.

2.6 Pleidleisio

- (a) Yn unol â Rheol 2.7 isod, penderfynir ar benderfyniadau'r Cabinet drwy fwyafrif syml o'r rheini sy'n bresennol ac yn pleidleisio yn y cyfarfod
- (b) Os oes nifer gyfartal o bleidleisiau o blaid ac yn erbyn, caiff y person sy'n llywyddu ail bleidlais neu bleidlais fwrw.

2.7 Rhannu Swyddi Cabinet

- (a) Bydd gan Ranwyr Swydd yn y Cabinet (dau neu ragor o aelodau'r Cabinet sydd wedi'u hethol neu eu penodi i rannu'r un swydd Gabinet) un bleidlais rhyngddynt mewn perthynas ag unrhyw fater y mae ganddynt hawl i bleidleisio arno am eu bod yn aelod o'r Cabinet. Mae'r bleidlais yn cael ei

dyrannu i'r trefniant rhannu swyddi ac nid i'r unigolyn sy'n Rhannu Swydd, felly dylai'r rhai sy'n Rhannu Swydd gael trafodaethau paratoadol priodol (yn amodol ar is-baragraff (e) isod).

- (b) Os bydd dau neu fwy o bobl yn rhannu Swydd Cabinet sy'n rhannu'r un swyddfa ('Partneriaid Rhannu Swydd') yn mynychu cyfarfod o'r Cabinet, yn rhinwedd eu swydd fel aelod o'r Cabinet dylid cofnodi bod y ddau wedi mynychu'r cyfarfod ac efallai y bydd y ddau ohonynt yn siarad yn y cyfarfod. Ond lle mae angen pleidlais mewn perthynas â phenderfyniad y Cabinet, rhaid iddynt benderfynu rhyngddynt ymlaen llaw pwy fydd yn bwrw ei bleidlais a hysbysu Cadeirydd y cyfarfod.
- (c) Os bydd un o'r rhai sy'n Rhannu Swydd Cabinet yn mynychu cyfarfod y Cabinet, yn rhinwedd ei swydd fel Aelod o'r Cabinet, lle mae angen pleidlais mewn perthynas â phenderfyniad gan y Cabinet, rhaid i'r un sy'n Rhannu Swydd sy'n mynychu'r cyfarfod fwrw ei bleidlais gan ystyried trafodaethau paratoadol â'i bartner Rhannu Swydd.
- (d) Yn absenoldeb cytundeb rhwng y partneriaid Rhannu Swydd Cabinet, ni chaiff ei bleidlais ei gyfrif.
- (e) Os oes gan un o'r rhain sy'n Rhanni Swydd Cabinet fuddiant personol a rhagfarnus mewn mater ('Unigolyn sy'n Rhannu Swydd â Gwrthdaro'), dylai ei Bartner Rhannu Swydd nad yw mewn gwrthdaro fwrw pleidlais y rhai sy'n rhannu swydd heb fod wedi cael unrhyw drafodaethau paratoadol am y mater gyda'r unigolyn sy'n Rhannu Swydd sydd â gwrthdaro.

3 PWYLLGORAU'R CABINET

3.1 Cadeirydd Pwyllgorau'r Cabinet

Cadeirydd Pwyllgor Cabinet fydd aelod o Bwyllgor y Cabinet a benodir gan y Cabinet. Yn absenoldeb y cadeirydd, bydd person a ddewisir gan y sawl sy'n bresennol yn llywyddu.

3.2 Cworwm

Bydd cworwm pwyllgor Cabinet yn un chwarter o aelodaeth y pwyllgor neu'n dri (p'un bynnag sydd fwyaf).

3.3 Cynnal busnes Pwyllgorau'r Cabinet

Bydd rheolau galw a chynnal cyfarfodydd y Cabinet (i'r graddau eu bod yn anghyson â pharagraffau 3.1 a 3.2) yn berthnasol i alw a chynnal cyfarfodydd pwyllgor Cabinet ar yr amod y caiff unrhyw gyfeiriad yn y rheolwr at yr Arweinydd o ran Pwyllgor Cabinet eu hystyried yn gyfeiriad i gadeirydd Pwyllgor y Cabinet.